

**بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان دانشگاه آزاد واحد پارس آباد مغان
(سالتحصیلی ۹۰-۸۹)**

بیت اله ابراهیم زاده^۱، هاشم آرام^۲، بهنام پناهی^۳

چکیده

این تحقیق به بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد پارس آباد مغان می‌پردازد، و سعی دارد رابطه بین نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن را روشن سازد. اندیشمندان و دانشوران اعتقاد دارند انسان، با نشاط است که در زندگی خانوادگی و اجتماعی موفق می‌شود و بواسطه نشاط مایه خیر و برکت را برای خود و افراد جامعه بوجود می‌آورد. و در مقابل انسان ناشاد، انسانی است که در تصمیم‌گیریها و کارها و سایر رفتارهایش با سستی و کندی عمل می‌کند و باعث ضرر و زیان برای خود، خانواده و جامعه اش می‌شود، بر همین اساس شناخت عوامل تقویت‌کننده و تضعیف‌کننده نشاط اهمیت و ضرورت فراوانی دارد. روش تحقیق پیمایش بوده و اطلاعات لازم با استفاده از یک پرسشنامه استاندارد شده شامل ۴۰ گویه باز و بسته روی نمونه مورد مطالعه ۳۶۵ نفر از دانشجویان که با استفاده از روش نمونه‌گیری اتفاقی ضمنی انتخاب شده بودند، جمع‌آوری شده است. پردازش داده‌ها با استفاده از بسته نرم‌افزاری SPSS و تجزیه و تحلیل اطلاعات در دو بخش آمار توصیفی و اسنباطی با توجه به آماره‌های متناسب پارامتریک و ناپارامتریک صورت پذیرفته است. در این تحقیق تاثیر و همبستگی متغیرهای مستقل (ارضاء نیازها، امید به آینده، مقبولیت اجتماعی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی) با متغیر وابسته نشاط اجتماعی بررسی شده که یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد همه متغیرها بجز پایگاه اقتصادی - اجتماعی با نشاط اجتماعی رابطه و همبستگی معنی‌داری دارند. بطور کلی می‌توان گفت که برای داشتن خانواده و جامعه بانشاط و سالم بایستی شرایطی فراهم گردد که به وجود آوردن این شرایط بر دوش فرد، خانواده و جامعه می‌باشد.

واژگان کلیدی: نشاط اجتماعی، ارضاء نیازها، امید به آینده، مقبولیت اجتماعی، پایگاه اقتصادی و اجتماعی.

^۱ مدرس دانشگاه و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی؛ واحد پارس آباد مغان.

^۲ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی؛ واحد علوم و تحقیقات تهران. Hashem.aram@gmail.com

^۳ کارشناس ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی. B_panahi1388@yahoo.com

مقدمه

بی‌گمان شادی و مسرت، احساس درونی انسان است. نیازی است که هر انسانی در زندگی خود ضرورت آن را احساس می‌کند، همان‌گونه که نیاز به غذا و استراحت لازمه زندگی است، نیاز به خوشحالی لازمه هر زندگی سالم و کامیاب می‌باشد.

وقتی شخص از نظر هیجانی تحریک می‌شود، تجربه‌های خوشی به او دست می‌دهد و نشاط پیدا می‌کند. شادی به عنوان منبع انرژی است که در روان‌شناسی عمل‌ساز هیجان، ارزش حیاتی آشکاری دارد. هنگامی که به انسان هیجان دست می‌دهد شرایط فیزیولوژیک نیز همراه با این هیجان باعث نیروبخشیدن به شخص می‌گردد.

از سوی دیگر دست‌یابی به آرامش واقعی یکی از خواسته‌های همیشگی بشر بوده و در این راستا انسان در طول تاریخ تلاش بسیاری کرده و سختی‌ها و مشقات زیادی را به جان و دل پذیرفته است. از این رو تا زمانی که افراد یک جامعه از سطح بهینه‌ای از شادی برخوردار باشند در یک بستر مناسب به فعالیت‌های فردی و اجتماعی خود خواهند پرداخت. از سوی دیگر فقدان یا کاهش سطح شادی در هر جامعه‌ای مولد ایجاد رخوت، خمودگی، افسردگی و به تبع آن، سبب عدم پویایی و حرکت در بین آحاد مردم جامعه است که این امر با روند سیاست‌های توسعه‌نظام جامعه ما مغایرت دارد (رضا اسمی، ۱۳۸۳).

همچنین روان‌شناسان اجتماعی در مطالعه ویژگی‌های شخصیتی و روانی انسان علاوه بر جنبه‌های ذاتی و شخصی افراد، به نقش محیط پیرامون توجه وافری داشته و در بررسی جنبه‌های روانی و خلقی انسان، شرایط و مقتضیات اجتماعی و محیطی را نیز در نظر گرفته‌اند (آیزنک، ۱۳۷۵).

بدیهی است به رغم وجود عامل ذاتی تشکیل‌دهنده ساختار شخصیتی، محیط پیرامون آدمی به حالات و ویژگی‌های رفتاری و خلقی او تاثیرگذار باشند. از عوامل محیط پیرامونی و اجتماعی، می‌توان به نهادها، سازمانها، گروه‌های رسمی و غیررسمی، رسانه‌ها اشاره کرد که با ابعاد گوناگون وجود انسان در تعامل هستند و در کیفیت سطح شادی و آرام بخشی او نقش مهمی ایفا می‌کنند. آنچه مسلم است تمامی دست‌اندرکاران نظام، نهادها، سازمانها بویژه آنهاييکه با آموزش و تعليم و

۱۲۳.....بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان

تربیت افراد بخصوص جوانان و دانشجویان که در شرایط سنی خاص قرار دارند، سروکار دارند و رسانه های گروهی که رسالت عظیمی دارند باید پایه گذار حرکت فرا گیر در جهت توسعه و نشر فرهنگ شادی و نشاط در جامعه باشند.

بیان مسأله

یکی از نشانه های شکل گیری شخصیت افراد، نشاط و انبساط روحی می باشد. روان شناسان، شادی و نشاط را در گرو این می دانند که در کلیه عواطف شخص و زندگی و هماهنگی و انسجام وجود داشته باشد. و عقیده دارند که شادی و آرامش روحی در خلاقیت اندیشه، نقش بسزایی دارد(مظفر، ۱۳۷۳).

به عقیده وینهوون(۱۹۹۳) روان شناسان انسان گرا معتقدند که شادی فعالیت فرد را بر می انگیزد و بر آگاهی او می افزاید، خلاقیت وی را تقویت میکند و برقراری روابط اجتماعی را تسهیل می نماید. همچنین مشارکت سیاسی را رونق می بخشد و موجب حفظ سلامتی و تا حدودی باعث افزایش طول عمر افرادی می شود. شادی صرف نظر از چگونگی کسب آن می تواند سلامت جسمانی را بهبود بخشد. افرادی که شاد هستند احساس امنیت بیشتری میکنند، آسان تصمیم می گیرند. دارای روحیه مشارکتی بیشتری هستند و نسبت به کسانی که با آنها زندگی می کنند، بیشتر احساس رضایت می کنند(مایرز، ۲۰۰۲).

شادی و نشاط یک پدیده و ویژگی در انسان است که براساس سه بعد یا مولفه مشخص می شود که شامل عاطفه مثبت، رضایت از زندگی، و فقدان احساسات منفی می باشد. حاصل شدن حالت شادی و نشاط، وابسته به عواطف مثبت، رضایت از زندگی، لذت، آرامش، اعتماد به خود، شگفت زدگی و سرور، سرحال بودن، و تهییج شدن، و نیز فقدان احساسات منفی مانند عصبانیت، اضطراب و افسردگی است(ارگایل، ۲۰۰۱). روابط انسانی نیز، به عنوان یکی از عوامل موثر، سرچشمه شادی و لطافت انسان است که در سایه آن امور تسهیل می گردد(میر کمالی، ۱۳۸۰).

قطعا تعاملات مثبت در محیط دانشگاه و حذف تعاملات منفی و هیجانات منفی، و ناخوشایند در راستای تحقق یادگیری دانشجویان ضروری است. کار^۱ (۲۰۰۴) معتقد است که هیجانات منفی مانند اضطراب و عصبانیت تاثیرات محدود کننده‌ای را بر روند‌های شناخت و تفکر افراد بر جای می‌گذارد. و از سوی دیگر، هیجانات مثبت موجب بهبود عملکردهای شناختی می‌شود. بنابراین یکی از اهداف مهم در هر سامانه آموزشی باید حذف هیجانات منفی و حالات افسردگی و ناخشنودی باشد تا از این گذر بر کیفیت کارکردی، تحصیل کردگان افزوده شود. و از طرف دیگر از آنجا که جامعه نیازمند افراد سالم و پویا می‌باشد، ضروری است که برای تربیت افراد سالم و فعال و خلاق، در این راستا عوامل نشاط در محیط‌های آموزش و دانشگاه‌ها را بشناسیم. تا زمانیکه ما برنامه و الگوی مناسبی برای محیط‌های آموزشی نداشته باشیم انگیزه یادگیری در تحصیل‌کردگان پایین خواهد آمد. و محیط آموزش ملال آور خواهد بود. با توجه به عنایت به ضرورت رویکردهای موثر در جهت شاداب سازی محیط‌های آموزشی، این تحقیق به بررسی عوامل موثر بر نشاط و شادی دانشجویان، در دانشگاه آزاد اسلامی واحد پارس آباد مغان می‌پردازد. به عبارتی مساله اصلی تحقیق حاضر چنین می‌باشد: عوامل تاثیر گذار بر نشاط دانشجویان کدامند؟

ضرورت و اهمیت تحقیق

چرا باید در زندگی شاد زیست و شادی را در میان افراد جامعه تقویت و تشویق کرد؟ و شادی در بین دانشجویان چه کارکرد مثبتی می‌تواند داشته باشد؟ اندیشمندان و علمای صاحب نظر در این رابطه اعتقاد دارند که شادی مایه‌ی نشاط افراد جامعه و فعالیت جدی آنان می‌گردد. افرادی که شادند و روحیه شادی آنها در سطح خوبی قرار دارد اکثرا در زندگی، و در کارهای شغلی و تحصیلی موفق‌ترند. افراد شاد از فرصت‌ها بیشتر استفاده می‌کنند. در جهت انجام مسئولیت‌ها و کار نیک و خیر رساندن به دیگران و خود بیشترین گام را بر می‌دارند و یاری می‌رسانند. افکار

افراد شاد در جهت مثبت است و در کارها خلاقیت بیشتری نشان می دهند. هرکاری که خود یا دیگران انجام می دهند با نگاه مثبت با آن مواجه می شوند. نتایج مثبت هر کاری در نظرشان اهمیت بیشتری دارند، بردباری را شیوه ی زندگی خویش می سازند و در راه زیستن و حل مشکلات و موفقیت در کارها و مراحل زندگی کوشش می کنند. چنین فوایدی کوچک نیستند و نمی توان به سادگی از کنار آن گذشت، دانشجویان هم به لحاظ جوان بودن و با توجه به اینکه اکثر دانشجویان در سن جوانی و حساس بوده و در یک مرحله ای هستند که موفقیت آنها بخصوص در زمینه تحصیلات هم برای خانواده ها و هم برای مسئولان آموزش و مملکتی مهم می باشد. از این قاعده مستثنی نمی باشند. بنابراین با توجه به موضوعات مطرح شده در زمینه شادی و تاثیر آن بر موفقیت انسانها بررسی این موضوع در میان قشر تحصیلکرده، دانشجویان حائز اهمیت خاصی می باشد. که این موضوع می تواند مورد استفاده، مسئولان آموزش، سازمان ملی جوانان، و سایر نهادها و سازمانهای مرتبط باشد.

بسیاری از کارشناسان نسبت به کم رنگ شدن نشاط در جامعه و تبعات این مسئله اظهار نگرانی می کنند. چندی قبل نیز یکی از مسئولان وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی رسماً اعلام کرد که حدود ۱۰ میلیون نفر از مردم کشور به انواع بیماری های روانی دچار هستند. این نشان می دهد که جامعه ما به نشاط بیشتری نیاز دارد (خراسان، ۸۱). که مطالعه و کسب شناخت در این زمینه، گامی است برای دست یافتن به نتایج بهتر و به تبع از آن برنامه ریزی و اقدام برای رسیدن به این ضرورت.

اهداف تحقیق

هدف اصلی: بررسی عوامل موثر بر نشاط اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد واحد پارس آباد مغان در سال ۹۰-۸۹ می باشد.

اهداف فرعی:

- شناخت رابطه بین ارضاء نیاز دانشجویان با میزان نشاط اجتماعی آنها .
- شناخت رابطه بین امید به آینده دانشجویان با میزان نشاط اجتماعی آنها .

- شناخت رابطه بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی دانشجویان با میزان نشاط اجتماعی آنها .
- شناخت رابطه بین مقبولیت اجتماعی دانشجویان با میزان نشاط اجتماعی آنها .
- شناخت تفاوت میزان نشاط اجتماعی دو گروه جنسیتی (پسران و دختران) دانشجوی .
- شناخت تفاوت میزان نشاط اجتماعی دو گروه دانشجویی متأهل و مجرد .

مبانی نظری

اندیشمندان در بررسی‌های خود در زمینه نشاط اجتماعی و عوامل مربوط به آن به نتایجی رسیده‌اند که می‌توان گفت عوامل متعددی مانند، مولفه‌های شناختی، عوامل محیطی و اجتماعی (تربیتی و جمعیتی)، صفات شخصیتی و گرایش‌های اعتقادی، را زمینه‌ساز نشاط به شمار می‌آورند. فارنهام و پینگ^۱ در بررسی‌های متعددی همبستگی و ویژگی‌های وراثتی، صفات شخصیتی، شناختی و مذهبی با نشاط را گزارش داده است. همچنین در تحقیقات خود پی برده که برون‌گرایی با نشاط همبستگی مثبت و روان‌نژندی با آن همبستگی منفی دارد. این عوامل و عوامل دیگری که در بروز نشاط تاثیر گذار هستند در مبانی نظری مورد بحث قرار می‌گیرند.

نشاط یکی از خلیات اساسی در زندگی فرد است و نقش مهمی در چارچوب حیات روانی و اجتماعی او بازی میکند. نشاط عبارت از چگونگی داوری فرد درباره نحوه گذران زندگی است، این نوع داوری متاثر از ادراکات شخصی فرد و تجربه احساسات و عواطف مثبت است که بر سبک تبیین، قضاوت و تصمیم‌گیری او اثر می‌گذارد. عواملی که نشاط را به وجود می‌آورند شامل احساس رضایتمندی از زندگی و فقدان عواطف منفی همچون افسردگی و لذت بردن از وقایع می‌باشد و یکی از علل تاثیرگذار در برقراری اصول بهداشت روانی و خوشبختی است و بر فضای شناختی و رشد آن اثر می‌گذارد. نشاط یکی از ابعاد اصلی تجربه بوده و معمولاً در پی ایجاد پاسخهای مطلوب است که کارکرد مناسبی به جای می‌گذارند (سلیگمن، ۲۰۰۰: ۸۰). در بررسی تمایلات اجتماعی مردم آمده است که که ثروت و پول میتواند مشکلات مردم را

۱۲۷.....بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان

حل کند و تولید نشاط نماید اما یافته های دیگری نیز به دست آمده که نشان می دهد افرادی که تصور می کنند ثروت مهم است و موفقیتشان را با آن ارزیابی می کنند کمتر شاد هستند و حتی با داشتن ثروت مایوس میباشند. همچنین در یافته های دیگر، روشن شده که سرو صداهای لذتبخش و رویدادهای هیجان آور اجتماعی قادر است، ایجاد خوشحالی کند و در سطح اختصاصی تر کارکردن و یا وجود آرامش و انجام فعالیت های انفرادی همچون ازدواج، ورزش و مطالعه ممکن است احساس نشاط به وجود آورد. حتی می توان به نقش مذهب در ایجاد نشاط اشاره نمود.

نظریه ارضاء نیازها

اگر بتوانیم نیازهای گوناگون افراد یک جامعه را برآورد کنیم و احساس رضایت را در یک یک افراد جامعه ایجاد نماییم بطور ناخودآگاه با جامعه ای راضی و شاد مواجه خواهیم شد. یکی از نظریه پردازان مشهور در این زمینه مازلو است و هرم او در این زمینه از شهرت جهانی برخوردار است. مازلو برای بیان انواع نیازهای آدمی، هرمی را در نظر گرفت که درقاعده آن نیازهای جسمانی و در راس آن نیاز به خود شکوفایی و تجربه ارج قرار دارد.

در صورتی که نیازهای اولیه و سطح پایین هرم برآورده شدند به تدریج انسانها از نیازهای اولیه رها می شوند. در نهایت به خود شکوفایی می رسند. یعنی واقعیت ها را بهتر درک می کنند و در قید و بند قواعد اجتماعی نمی مانند و پس از طی این مراحل به تدریج به خود شکوفایی و اوج دست می یابند(اهمیت و همکاران ، ۱۳۸۸: ۴۱۲).

نظریه امید^۱

یکی از زمینه اصلی و مهم در بوجود آمدن احساس نشاط و شادی ، وجود امید نسبت به خود ، به زندگی و آینده است. احساس اضطراب یا نگرانی با عدم امید به آینده رابطه مستقیم دارد. امید به

آینده دست یافتن به هدف یا انتظار دست یابی به هدف می‌باشد. به گونه‌ای که «شو» تئوری امید را تئوری انگیزش نامیده است (کمپل، ۱۹۸۱).

در روان‌شناسی دو دیدگاه مثبت و منفی مد نظر است. طبق دیدگاه مثبت، امید به زندگی و شادی و نشاط، باعث بهبودی و سلامتی و رفع تنش می‌شود. و مطابق دیدگاه منفی، فرد بیمار، بیمارتر و طول عمرش کاهش می‌یابد. در دیدگاه مثبت فرد خود را پیروز و موفق و ارزشمند و ثروتمند و مقبول می‌داند و در دیدگاه منفی فرد خود را دایم شکست خورده ضعیف و فقیر و مردود تصور می‌کند و همانند همین الگوی ذهنی نیز زندگی خواهد کرد. آلپورت اعتقاد دارد: داشتن هدف‌های درازمدت، کانون وجود آدمی را تشکیل می‌دهد و بشر را از حیوان، سالمند را از کودک و در بسیاری از موارد، شخصیت سالم را بیمار متمایز می‌سازد. ماهیت ارادی شخصیت سالم یعنی تلاش برای آینده، به کل شخصیت آدمی یگانگی و یکپارچگی می‌بخشد. سیندر و همکاران (۲۰۰۲) در بررسی‌های خود به نتایجی رسیده‌اند که به چند موارد اشاره می‌شود. افراد با امید بالا در مقایسه با افراد با امید پایین در زمینه‌های متعدد زندگی بهتر عمل می‌کنند. افراد با امید بالا در مقایسه با افراد امید پایین عملکرد بهتری در مدرسه تا دانشگاه دارند. در زمینه سلامت جسمی، افرادی که امید بالا دارند نسبت به افرادی که امیدشان پایین است، دانش بیشتری در مورد مزرع‌های سلامتی دارند، از خود مراقبت بهتری می‌کنند. بطور کلی افراد با امید بالا نسبت به افراد همتای خود که امیدشان پایین است، در سازگاری‌های روان‌شناختی بهتر عمل می‌کنند. آنان خوشحال‌ترند، خشنودترند. کمتر افسرده هستند، اعتماد به نفس بیشتری دارند و دارای توانایی، الهام و انگیزش هستند و هدف‌ها و مشکلات زندگی را با کوشش دنبال می‌کنند. همچنین آنان شبکه‌های خانوادگی و دوستی دارند که در هنگام احتیاج برای حمایت به آنان رجوع می‌کنند و سرانجام، آنان داشتن معنی بیشتری را در زندگی خود گزارش می‌دهند (اصلاح و تربیت، ۱۳۸۵).

نظرات عبدالمهدی درباره شادی

عبدالمهدی به عنوان جامعه‌شناس معتقد است اگر جوانان ایمان و اعتقادات خود را در زندگی تقویت کنند تجربه شاد بودن سرلوحه زندگی‌شان می‌شود. وی در خصوص قالب‌های شادی می‌گوید:

بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان.....۱۲۹

گوید: شادی یک اصل مهم است که باید با توجه به علائق در جوانان وجود داشته باشد و شادی هم باید مثل برنامه های دیگر نهادینه شود.

از دید ایشان، جوان در هر زمان نیاز به شادی دارد. به عنوان مثال تحولات اجتماعی در جوانان می تواند زمینه شادی آنان را تقویت کنند. همچنین نداشتن دغدغه های فکری در جوانان و داشتن شرایط اقتصادی و شغل مناسب در شادی جوانان سهیم است و مشاهده می شود که شرایط اقتصادی نامناسب در اقشار فقیر جامعه، افکار جوانان ما را پرتلاطم ساخته است در حالی که شادی و نشاط در جوانان طبقات مرفه جامعه به دلیل داشتن افکار رفاهی و تفریحی و نبودن دغدغه های فکری، بیشتر است.

تحقیقات نشان داده که پسران از دختران شادترند؛ اما از طرفی دغدغه های فکری برای پسران بیشتر است. پسران بیشتر برای آینده مضطربند. امروزه مشکل اساسی آنها بیکاری و نداشتن شغل مناسب است و دختران را هم کابوس کنکور و تحصیلات از شاد زیستن دور میکند. وی همچنین در رابطه با نقش خانواده ها در عوامل شادی جوانان اضافه می کند: پایه و بنیان اساسی نقش جوانان در خانواده ها شکل می گیرد در حقیقت فرزندان سفره های خانواده هستند که هر کدام دستاوردهای فکری و فرهنگی که در خانواده آموخته اند را به جامعه هدیه میکنند. اگر نقش و آموزش خانواده ها مثبت باشد بدین ترتیب جوانان شادی و اثرات مثبت را برای جامعه به ارمغان می آورند. از دید ایشان شادی از طریق ایمان بدست می آید که اگر جوانان ما در اقشار مختلف، ایمان و اعتقادات خود را در زندگی تقویت کنند، تجربه شاد زیستن و شاد بودن سرلوحه زندگیشان می شود.

مقبولیت (مورد تایید واقع شدن) و احساس نشاط و شادی

تمایل داشتن به تایید شدن چیز خوبی است، چون در صورت تامین نشدن آن فقط دل سرد می شویم. ولی وقتی یک تمایل یا آرزو به توقع یا نیاز تبدیل می شود، حاصل آن اضطراب، افسردگی، و عصبانیت است. وقتی به خودتان می گوئید باید در میهمانی مورد توجه و علاقه واقع شوم، خودتان را مضطرب می کنید و احتمال موفقیتتان را کم می کنید. توقع تایید و نیاز به تایید

ریشه اصلی کم‌رویی است. شما معمولاً برای آنکه می‌ترسید مبدا دیگران در مورد شما خوب فکر نکنند. طبق خواسته‌ای خودتان عمل نمی‌کنید. سپس بی‌توجهی دیگران را مدرکی برای بی‌ارزش بودن تان در نظر می‌گیرید. اما بهتر است خودتان باشید و سعی نکنید خودتان را ثابت کنید (آلیس وبکر، ۱۳۸۳).

خانم الیزابت هاریک، معتقد است شادکامی مثلثی است با سه عامل محبوبیت، مقبولیت و موفقیت، یعنی انسان شاد انسانی است که اولاً روحش پر از دوستی با دیگران باشد. مطمئن باشد که دیگران دوستش دارند و او نیز به دیگران علاقمند است. از طرف دیگر انسان برای شاد بودنش باید مقبولیت نیز داشته باشد و این مقبولیت چیزی غیر از محبوبیت است، مقبولیت بیش‌تر در ارتباط اجتماعی و در پذیرفتن مشارکت‌های اجتماعی مطرح می‌شود. بعد دیگر هم موفقیت در کار است. در مجموع این سه عنصر، شادکامی به همراه می‌آورد و در عین حال، خود این عوامل نیز بر یکدیگر اثر می‌گذارند. امنیت نیز از دیگر نیازهای اساسی یک انسان سالم است که تامین بخش عمده‌ای از آن به نظام حکومتی و به سیستم اجتماعی بر می‌گردد. باید دید در نظر اجتماعی برای آینده جوانان چه برنامه‌ریزی‌های انجام گرفته است و چگونه از طریق ارضای درست این نیاز شادی و نشاط را برای جوانان فراهم ساخت. حکومتی که می‌خواهد پیشرفت کند، باید اسباب شادی مردمش را فراهم کند. نداشتن آدم‌های شاد یعنی درگیری‌های اجتماعی و قتل و شرارت‌های بیشتر و پیشرفت کم‌تر، به هر حال، بعد اجتماعی شادی و نشاط را نباید فراموش کرد. بخش عمده ناشادی‌ها و نارضایتی‌های مردم در رابطه اجتماعی ناسالم ریشه دارد. در جامعه‌ای که قانون حاکم نباشد و برنامه‌ریزی دقیق در کار نباشد، افراد دچار افسردگی می‌شوند. علاوه بر این همزمان با این سیستم جمعی، خود فرد هم باید برای خودش نظم و برنامه داشته باشد. در مجموع باید گفت بحث شادی و نشاط نه یک امر تماماً فردی است و نه یک امر تماماً اجتماعی.

نقش محیط در ایجاد نشاط

تجارب ارتباطی و اجتماعی در اوایل دوره کودکی نیز ممکن است در شادکام ساختن یا عدم نشاط شخصیت افراد در دوره‌های بعدی رشد اثر بگذارد. در پژوهشی، مالتاستا و همکاران،

۱۳۱ ..... بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان

۱۹۸۶ ، به نقل (آرجیل، ۲۰۰۱) دریافتند که مادران به نوزادان ۵ خودآموزش می دهند که چگونه احساساتشان را به شیوه اجتماعی مطلوبی بیان کنند. این ابراز احساسات در تجربه هیجانات مثبت تأثیر می گذارد. کیفیت روابط عاطفی خانواده در دوران کودکی و دوره های پس از آن در بروز قابلیت های مربوط به هیجانات مثبت و نشاط بسیار موثر است (تامپسون، ۱۹۹۹ ، به نقل از آرجیل، ۲۰۰۱).

توسلی در این خصوص اعتقاد دارد : نبود نشاط اجتماعی، افسردگی و بیماری های روانی را می تواند بدنبال داشته باشد و ناشی از افسردگی اجتماعی، محیطی، نشارهای محیط، نارسایی ها، کمبود ها، عدم موفقیت ها، و مشکلات اجتماعی و مشکلات محیط طبیعی از قبیل آلودگی هوا و کیفیت پایین تغذیه می تواند باشد. وی می افزاید. دو دسته و گروه می توانند نشاط را در جامعه بوجود آورند آن گروهی که تبلیغات را در اختیار دارند. که مهمترین آنها رسانه های گروهی بخصوص رادیو و تلویزیون هستند و کارگزاران بخصوص شهرداران و افرادی که می توانند زیبایی و نشاط برای محیط زندگی مردم فراهم کنند، در تضعیف و یا تقویت روی افراد تاثیر دارند. وقتی فردی در شهری زندگی می کند که دارای محیط های زیبا، پارک های سرسبز و آراسته به گل و گیاه و وسایل تفریحی است ناخواسته نشاط در او بوجود می آید. و مواهب طبیعی لذت می برد. دکتر توسلی اظهار می دارد: در اغلب کشورهای صنعتی در پارک ها گروه های موسیقی با اجرای موسیقی های شاد و نشاط آور مردم را ساعت ها سرگرم می کند و با مسابقات و وسایل تفریحی از تنش ها واضطراب ها می کاهند بنابراین اگر می خواهیم که نشاط اجتماعی و سلامت روحی برای جامعه فراهم کنیم باید محیط اجتماعی را سالم سازی نماییم و از دغدغه های روحی بکاهیم. متولیان و مسئولان اجرایی باید برای سلامت روحی و آسودگی خاطر بخصوص برای جوانان تلاش و برنامه ریزی کنند و بستری فراهم کنند که از حداقل زندگی با شادابی و نشاط استفاده کنند و زمینه رشد و تعالی را در همه زمینه ها برای افراد جامعه فراهم نمایند(خراسان ، ۱۳۸۱).

چارچوب نظری تحقیق

امروزه نشاط و شادی اجتماعی یکی از مهمترین دغدغه‌های مسئولان، برنامه‌ریزان و سایر افراد جامعه می‌باشد و مسئولان و دست‌اندرکاران در این زمینه سعی می‌کنند به روش‌ها و طرق‌های مختلف این موضوع و اهمیت آن را در جامعه نهادینه کنند و اهمیت این موضوع شاید از آنجا ناشی می‌شود که یکی از ۷ شاخصه رشد اجتماعی را اندیشمندان نشاط و شادابی اجتماعی می‌دانند.

نشاط (شادکامی) یکی از خلیقات اساسی در زندگی فرد است و نقش مهمی در چارچوب حیات روانی و اجتماعی او بازی می‌کند. نشاط عبارت از چگونگی داوری فرد درباره نحوه گذران زندگی است، این نوع داوری فرد در باره نحوه گذران زندگی است. این نوع داوری متأثر از ادراکات شخصی فرد و تجربه احساسات و عواطف مثبت است که بر سبک تبیین، قضاوت و تصمیم‌گیری او اثر می‌گذارد. عواملی که نشاط را به وجود می‌آورند شامل احساس رضایتمندی از زندگی و فقدان عواطف منفی همچون افسردگی و لذت بردن از وقایع می‌باشد و یکی از علل تاثیر گذار در برقراری اصول بهداشت روانی و خوشبختی است و بر فضای شناختی و رشد آن اثر می‌گذارد. نشاط یکی از ابعاد اصلی تجربه بوده و معمولاً در پی ایجاد پاسخهای مطلوب است که کارکرد مناسبی به جای می‌گذارند (سلیگمن، ۲۰۰۲: ۸).

در بررسی تمایلات اجتماعی مردم آمده است که ثروت و پول می‌تواند مشکلات مردم را حل کند و تولید نشاط نماید اما یافته‌ای دیگر نیز به دست آمده که نشان می‌دهد افرادی که تصور می‌کنند ثروت مهم است و موفقیتشان را با آن ارزیابی می‌کنند کمتر شاد هستند و حتی با داشتن ثروت مایوس می‌باشند. همچنین در یافته‌های دیگر، روشن شده که سروصداهای لذت بخش و رویدادهای هیجان‌آور اجتماعی قادر است، ایجاد خوشحالی کند و در سطح اختصاصی تر کار کردن و یا وجود آرامش و انجام فعالیتهای انفرادی همچون ازدواج، ورزش مطالعه ممکن است احساس نشاط به وجود آورد. حتی می‌تواند به نقش مذهب در ایجاد نشاط اشاره نمود.

خداوند سبحان در کتاب آسمانی قرآن نگاه جامع و همه جانبه ای به مساله نشاط دارد، می فرماید بگو: به فضل خدا و رحمت او شادمان شوند، زیرا این دو از هر چه می اندوزند بهتر است (سوره ۱۰: ۵۸).

در این آیه شریفه و آیات دیگر خداوند نتیجه فضل و رحمت خود را برای بندگانش شادمانی می داند و در جای دیگر شادمانی را نتیجه کسب پیروزی افراد در امور تلقی می فرماید، اما نشاط حاصل از رحمت خود را بهتر می داند و آنرا می پسندد، معنای چنین سخنی این است که شکرگزاری برای شناخت رحمت و فضل بیش از حد و عبادت او نشاط متناسب با شناخت این رحمت به وجود می آورد. به هر صورت اکنون مطالعات زیادی راجع به سلامت ذهنی که همان نشاط است صورت گرفته و با مفهوم عام سلامتی که چیز دیگری است و معمولاً، متغیرهای عینی نظیر درآمد و بهداشت را در بر دارد، متفاوت است (آرجیل، ۲۰۰۱) طبقه اجتماعی و تحصیلات نیز می تواند زمینه ای از رضایتمندی را در افراد به وجود آورند و منجر به نشاط شوند، همچنین ارتباط با افراد شادکام شاید در ایجاد با افزایش میزان نشاط بی تاثیر نباشد. نشاط فرایندی است که آثار جسمی و روانی زیادی را به جا می گذارد و به عنوان یک ویژگی همراه با انرژی سازنده که توانایی های فراوانی در انسان ایجاد میکند نگریسته می شود.

عوامل مهمی مانند صفات شخصیتی، مولفه های شناختی، گرایشهای اعتقادی و محیطی (تربیتی، جمعیتی، زمینه ساز نشاط به شمار می روند. بررسی های بسیاری همبستگی ویژگیهای وراثتی، صفات شخصیتی، شناختی و مذهبی با نشاط را گزارش کرده اند. مارنهام و چنگ، در تحقیقات خود پی برده اند که برونگرایی با نشاط همبستگی مثبت و روان نژندی با آن همبستگی منفی دارد. سایر مطالعات نیز این موضوع را محقق ساخته اند. بررسی مجموعه این گونه تحقیقات، بر روابط زمینه ای ژنتیکی و صفات شخصیتی در نشاط تاکید میکند (ایزوا، ۲۰۰۴) عوامل شناختی نیز نقش موثری در ایجاد نشاط ایفا می نمایند. این عوامل و عوامل دیگری مانند، امید به آینده، مقبولیت (مورد تایید شدن)، ارضاء نیازها، پایگاه اقتصادی و اجتماعی، همگی در مبانی نظری، مورد بحث

قرار گرفته‌اند، که در اینجا هم بصورت مختصر اشاره می‌شود. یکی از زمینه‌های اصلی و مهم در وجود آمدن احساس نشاط و شادی، وجود امید نسبت به خود، زندگی و آینده است، احساس اضطراب یا نگرانی با عدم امید به آینده رابطه مستقیم دارد. امید به آینده دست یافتن به هدف یا انتظار دستیابی به هدف میباشد، به گونه‌ای که "شو" تئوری امید را تئوری انگیزش نامیده است (کمپل، ۱۹۸۱)، هاریک، معتقد است شادی کامی مثلثی است با سه عامل محبوبیت، مقبولیت و موفقیت، یعنی انسان شاد، انسانی است که اولاً روحش پر از دوستی با دیگران باشد. مطمئن باشد که دیگران دوستش دارند و او نیز به دیگران علاقمند است از طرف دیگر، انسان برای شاد بودنش باید مقبولیت نیز داشته باشد و این مقبولیت چیزی غیر از محبوبیت است، مقبولیت بیشتر در ارتباط اجتماعی و در پذیرفتن مشارکت‌های اجتماعی مطرح می‌شود بعد دیگرش هم موفقیت در کار است. در مجموع این سه عامل شادکامی را به همراه می‌آورند و در عین حال خود این عوامل بر یکدیگر اثر می‌گذارند.

نظریه ارضاء نیازها که توسط مازلو مطرح گردید نیز یکی از مواردی است که در زمینه نشاط و شادی انسان مطرح می‌شود. مازلو اعتقاد دارد قبل از اینکه نیازهای سطوح بعدی انگیزه‌های برای عمل گردند لازم است نیازهای یک سطح حداقل بطور نسبی ارضاء گردند. زمانی که نیازهای پایه به آسانی بر آورده شوند. فرد زمان و نیروی کافی برای پرداختن به تلاش زیبا شناختی و فکری پیدا خواهند کرد. تلاش‌های هنری و علمی در جوامعی که در آنها مردم باید برای غذا و سرپناه و ایمنی تلاش کنند شکوفایی نمی‌یابد. مازلو اعتقاد دارد بالاترین انگیزه یعنی خودشکوفایی، فقط پس از ارضاء سایر نیازها قابل بر آورده شدن است که با احساس شادمانی و نشاط همراه است دکتر سیف هم در این زمینه اعتقاد به ارضاء نیاز دارد و بی‌نیاز را عامل انگیزش معرفی می‌کند (صفری شال، ۱۳۸۶). از این رو باید گفت که نیازهای عاطفی نیز یکی از انواع نیازها می‌باشد که ارضاء آن، خصوصاً در محیط خانواده در بالا بردن میزان نشاط و امید بسیار موثر است. بعضی از علماء دیگر هم اشتغال و ازدواج را مایه نشاط و شادکامی میدانند. دکتر عبدالهی هم اعتقاد دارد

بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان.....۱۳۵

که افراد با طبقه پایین و فقیر نسبت به افراد طبقه ثروتمند که وسایل و اسباب لازم تفریحی را در دست دارند - احساس نشاط و شادی کمتر و پایینی دارند.

با توجه به مطالبی که گفته شد مشاهده می گردد که نشاط و عوامل موثر بر آن صرفاً یک پدیده فردی و روانی نیست بلکه عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی نیز از بعد جامعه شناختی می توانند زمینه ساز نشاط و شادی در جامعه باشند، بر همین اساس عوامل موثر بر نشاط اجتماعی را به صورت حوزه ای در ذیل می آوریم:

حوزه اقتصادی (احساس سلامتی، رفاه مادی، رضایت شغلی)، حوزه اجتماعی (احساس دوستی و همبستگی اجتماعی، خشنودی، هویت جمعی، اعتماد)، حوزه فرهنگی (هویت فردی، عزت نفس، تعیین اجتماعی و بصیرت)، حوزه سیاسی (احساس امنیت، خودمختاری، امید، عدالت) (چلبی و موسوی، ۱۳۸۷: ۳۹).

فرضیات تحقیق

- به نظر می رسد بین ارضاء نیاز دانشجویان و نشاط اجتماعی آنها رابطه معنی داری وجود دارد.
- به نظر می رسد بین امید به آینده دانشجویان و نشاط اجتماعی آنها رابطه معنی داری وجود دارد.
- به نظر می رسد بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی دانشجویان و نشاط اجتماعی آنها رابطه معنی داری وجود دارد.
- به نظر می رسد بین مقبولیت اجتماعی دانشجویان و نشاط اجتماعی آنها رابطه معنی داری وجود دارد.
- به نظر می رسد بین دو گروه دانشجویی متاهل و مجرد و میزان نشاط اجتماعی آنها تفاوت معنی داری وجود دارد.
- به نظر می رسد بین دو گروه جنسیتی (پسران و دختران) دانشجویان و میزان نشاط اجتماعی آنها تفاوت معنی داری وجود دارد.

تعریف مفاهیم

نشاط اجتماعی: به احساسات مثبت فرد و رضایت خاطر او از زندگی مربوط میشود مطالعات انجام شده نشان میدهد که، نشاط مجموعه ای از ۱، عواطف مثبت ۲، تعادل عاطفی ۳ رضایت خاطر ۴ و عوامل شخصیتی هستند که با هم همبستگی بالایی دارند (کارلسون، ۱۳۷۷).

شادی: شادی در فرهنگ لغت به معنای شادمانی، خوشحالی، خوشدلی آمده است. نشاط نیز شادمانی کردن، سبکی، چالاکی، شادی، خوش و خوشحالی معنی شده است (فرهنگ عمید، ۱۳۶۵). در لغت نامه دهخدا (۱۳۶۴) به معنی: شادمانی، خوشحالی، بهج، بهجت، بشاش، طرب، ارتیاح، وجد، سرور و... آمده است و در برابر واژه هایی هم چون اندوه، غم و سوگ، تیمار و کروز و احساس درماندگی قرار گرفته است. و در قرآن کریم مفهوم شادی ۲۵ بار با الفاظ مختلف مانند فرح، فرحوا، تفرح، تفرحوا، تفرحون، یفرح، فرحون و فرحین آمده است.

مقبولیت اجتماعی: با این موضوع که نسل جوان از جایگاه و منزلت مقبولی در نزد خانواده، جامعه، آموزشگاه و به ویژه گروه همسالان برخوردار باشد و این موقعیت از سوی نهادهای مذکور به خوبی پذیرفته شده باشند (WWW.WRIB.IR).

امید به آیند ۵: امید عبارت است از « تمایلی که با انتظار وقوع مثبت همراه است و یا به عبارت دیگر، ارزیابی مثبت از آنچه که فرد متمایل است و می خواهد که به وقوع بپیوندد » (صفری شالی، ۱۳۸۸: ۱۴۷).

خوشبختی: یک احساس خوشایند است. به عبارت دیگر « احساس برخورداری از رفاه و رضایت خاطر » (همان منبع).

رضایت از زندگی^۱: مفهوم رضایت به یک حالت هیجانی اشاره دارد که در اثر دست یابی به برخی اهداف در فرد ایجاد می شود و گاه نیز به معنی تحقق واقعی پاداش ها در مقایسه با پاداش های مورد انتظار است (فرهنگی توصیفی روانشناسی اجتماعی، طیبی، ژاسنت).

بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان.....۱۳۷

محرومیت^۱: منظور از محرومیت نداشتن وسائل ارضایی نیازها و در نتیجه نارضایتی است این مفهوم با deprivation که به از دست دادن یا جابه جا شدن چنین ابزاری دلالت دارد نزدیک است (همان منبع).

روش شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نوع تحقیقات پیمایشی می باشد. در اجرای این تحقیق همچنین از تکنیک های روش اسنادی و میدانی سود برده شده است. در روش اسنادی جهت تدوین چارچوب نظری تحقیق به مطالعات انجام گرفته و نظریات صاحب نظرانی که به این موضوع پرداخته اند، مراجعه شده است. در این راستا برای انجام مطالعه اکتشافی و بدست آوردن شاخصهای تحقیق، از افراد صاحب نظر در ارتباط با موضوع تحقیق مصاحبه بعمل آمده است. و سپس با توجه به مبانی نظری تحقیق و نتایج بدست آمده از مصاحبه، پرسشنامه تحقیق بعنوان ابزار جمع آوری داده ها تهیه و تنظیم شد.

ابزار جمع آوری داده ها:

در تحقیق حاضر برای سنجش موضوع از پرسشنامه ساخت یافته استفاده شده است.

جامعه آماری و حجم نمونه:

جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی دانشجویان در حال تحصیل در دانشگاه بوده (اعم از زن و مرد) که در حدود ۳۰۰۰ نفر می باشند. در مورد حجم نمونه شایان ذکر است که نمونه با توجه به اطلاعات و آمار موجود بر طبق فرمول کوکران ۳۴۵ نفر بدست آمده است.

شیوه نمونه گیری:

روش نمونه گیری در این تحقیق بصورت نمونه گیری اتفاقی ضمنی بوده است.

یافته های پژوهش

اهمیت نسبی نشاط اجتماعی از دیدگاه پاسخ گویان به عنوان یک متغیر ترکیبی دارای سطح سنجش فاصله ای، در سطح مطالعه همبستگی قابل بررسی و تحلیل است. بر این اساس همبستگی

ارزش‌های اجتماعی با متغیرهای مستقل از قبیل امید به آینده، ارضاء نیازها، مقبولیت اجتماعی، پایگاه اقتصادی و اجتماعی بررسی شد که نتیجه محاسبات آماری به شرح جدول ذیل می‌باشد.

جدول شماره (۱) خلاصه نتایج آزمون‌های آماری سنجش رابطه نشاط اجتماعی با متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیرهای مستقل	آزمون‌های آماری (متغیرها در سطح فاصله)		
		آزمون پیرسون		
		ضریب همبستگی	سطح معنی داری	رابطه با عدم رابطه
۱	ارضاء نیازها	۰/۴۳۸	۰/۰۰۰	رابطه معنی داری وجود دارد
۲	پایگاه اقتصادی و اجتماعی	۰/۰۳۹	۰/۵۶	رابطه معنی داری وجود ندارد
۳	مقبولیت اجتماعی	۰/۱۵۳	۰/۰۱	رابطه معنی داری وجود دارد
۴	امید به آینده	۰/۲۷۹	0/000	رابطه معنی داری وجود دارد
ردیف	متغیر مستقل	آزمون t		
		مقدار t	سطح معنی داری	تفاوت یا عدم تفاوت معنی داری
۱	جنسیت	-۱/۱۵۰	۰/۲۶۰	تفاوت معنی داری وجود ندارد
۲	تاهل	۲/۰۰۶	۰/۹۵۵	تفاوت معنی داری وجود ندارد

همان‌گونه که در جدول مشاهده می‌شود متغیرهای مستقل در این تحقیق در سطح سنجش فاصله‌ای مورد سنجش و اندازه‌گیری قرار گرفته‌اند. بین ارضاء نیازها و نشاط اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد با توجه به نتایج آزمون پیرسون این آزمون در فاصله اطمینان ۹۵٪ سنجش شده است و سطح معنی داری برابر با $\text{sig}=0.00/0$ که نشان دهنده رابطه معنی داری بین نشاط اجتماعی و ارضاء نیازها می‌باشد. و هم‌چنین میزان همبستگی پیرسون برابر ۰/۴۳۸ است که نشان دهنده شدت رابطه خوی و مستقیم بین متغیرهاست در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تایید می‌شود. یعنی با برطرف شدن نیازها زیستی و ارضاء نیازها میزان نشاط اجتماعی بالا می‌رود.

بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی و نشاط اجتماعی دانشجویان رابطه معنی داری وجود دارد.

۱۳۹.....بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان

نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان می دهد این آزمون در فاصله اطمینان ۰/۹۵ سنجش شده است سطح معنی داری $Sig = 0/56$ است که از سطح مودر نظر ۰/۵ بیشتر است که نشان دهنده عدم رابطه معنی داری بین نشاط اجتماعی و پایگاه اقتصادی و اجتماعی می باشد در نتیجه با توجه به اطلاعات فرضیه H_0 قبول و فرضیه H_1 ابطال می شود طبق تحقیقات پیشین و نیز طبق چارچوب نظری تحقیق به نظر می رسد هر چه پایگاه افراد بالاتر رود میزان نشاط اجتماعی نیز بالاتر رود و برعکس ، ولی با توجه به نتایج آزمون در بین دانشجویان این فرضیه رد شد یعنی پایگاه اقتصادی و اجتماعی تأثیری بر میزان نشاط اجتماعی آنان نداشت .

هم چنین بین مقبولیت اجتماعی و اعتماد اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد نتایج آزمون همبستگی پیرسون نشان می دهد این آزمون در فاصله اطمینان ۰/۹۵ سنجش شده است سطح معنی داری برابر با $Sig = 0/001$ که نشان دهنده شدت رابطه معنی داری بین نشان اجتماعی و مقبولیت اجتماعی می باشد هم چنین میزان همبستگی پیرسون برابر ۰/۱۵۳ که نشان دهنده شدت رابطه ضعیف و مستقیم بین متغیرهاست در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تایید می شود یعنی هرچه دانشجویان در بین اطرفیان و دوستان از مقبولیت اجتماعی بهتری برخوردار از میزان نشاط اجتماع بالایی برخوردار می شوند.

بین امید به آینده و نشاط اجتماعی دانشجویان نیز رابطه معنی داری وجود دارد نتیجه آزمون همبستگی پیرسون نشان می دهد این آزمون در فاصله اطمینان ۰/۹۵ سنجش شده و سطح معنی داری برابر $Sig = -0/000$ است که نشان دهنده شدت رابطه متوسط بین متغیرهاست در نتیجه با توجه به اطلاعات جدول فرضیه H_0 ابطال و فرضیه H_1 تایید می شود . یعنی هرچه میزان امید به آینده در بین دانشجویان بیشتر باشد میزان نشاط اجتماعی آنان هم بالاتر می رود.

بین دو گروه جنسیت زنان و مردان تفاوت معنی داری وجود ندارد . با توجه به نتیجه آزمون لیون سطح معنی داری برابر $Sig = 0/260$ است به عبارت دیگر واریانس درون گروه برابر است و سطح معنی داری که $Sig = 0/251$ است به عبارت دیگر واریانس درون گروه برابر است و سطح معنی

داری که $\text{sig} = ۰/۲۵۱$ چون از $۰/۰۵$ بیشتر است نشانگر عدم تفاوت معنی داری بین دو گروه جنسیت زنان و مردان در بین دانشجویان می باشد. بنابراین فرضیه H_0 قبول می شود و فرضیه H_1 ابطال می شود. یعنی میزان نشاط اجتماعی زنان و مردان در بین دانشجویان تفاوت چندانی با همدیگر ندارد. در حالیکه به نظر می رسد میزان نشاط اجتماعی مردان بیشتر از زنان باشد. ولی طبق نتایج آزمون چنین نیست در واقع میانگین نشاط اجتماعی زنان و مردان در بین دانشجویان تقریباً با هم برابر است.

همچنین بین دو گروه مجردین و متاهلین تفاوت معنی داری وجود ندارد با توجه به نتیجه آزمون لیون سطح معنی داری $\text{Sig} = ۰/۹۵۵$ به عبارتی واریانس دو گروه برابر است و سطح معنی دار یچون از $۰/۰۵$ بیشتر است نشانگر عدم تفاوت معنی داری بین دو گروه مجردین و متاهلین در بین دانشجویان می باشد. بنابراین فرضیه H_0 قبلو می شود و فرضیه H_1 ابطال می شد. یعنی میزان نشاط اجتماعی مجردین و متاهلین در بین دانشجویان تفاوت چندانی با همدیگر ندارد در حالیکه به نظر می رسد میزان نشاط اجتماعی متاهلین بیشتر از مجردین باشد ولی طبق نتایج آزمون چنین نیست.

نتیجه گیری

بطور کلی اهمیت نشاط در زندگی خانوادگی و فعالیت های اجتماعی تا بدان حد است که می توانیم بگوییم اگر نشاط اجتماعی در میان اعضای جامعه نباشد یا اندک باشد رفتارها و تعاملات روابط میان افراد جامعه بدرستی صورت نمی گیرد به این فاصله که اندیشمندان اعتقاد دارند افراد با نشاط روابط اجتماعی خود را به درستی انجام می دهند و در برخورد با افراد جامعه با خوشرویی برخورد می کنند در ایجاد روابط با دیگران بهتر عمل می کنند. اهمیت نشاط در انسان ها تا بدان حد است که حتی این موضوع در قرآن کریم به تکرار بیان شده است. روایت ها و گفته های بسیاری هم از طرف پیامبران و امامان ارائه شده است که این خود اهمیت نشاط اجتماعی را نشان می دهد.

۱۴۱ ..... بررسی نشاط اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان

یافته های این پژوهش در سطح توصیفی حاکی از این است که میزان نشاط اجتماعی در بین دانشجویان در حد متوسط می باشد. نتایج حاصل از آزمون فرضیات در سطح نینینی با استفاده از آزمون آماری همبستگی پیرسون نشان می دهد که بین ارضاء نیازها و نشاط اجتماعی دانشجویان رابطه معنی داری وجود دارد. یعنی هر چقدر ارضاء نیازهای دانشجویان بالا باشد میزان نشاط اجتماعی آنها نیز بالا تر خواهد رفت. این متغیر با فاصله اطمینان ۹۵٪ سنجش شده است و میزان پیرسون بدست آمده برابر با ۰/۴۳۸ است که نشان دهنده همبستگی بالا بین ارضاء نیازها و نشاط اجتماعی می باشد.

فرضیه دیگری که مطرح شده این بود که بین پایگاه اقتصادی واجتماعی دانشجویان و نشاط اجتماعی آنها رابطه معنی داری وجود دارد که این فرضیه با توجه به نتیجه آزمون پیرسون رد شد. این متغیر هم با فاصله اطمینان ۹۵٪ سنجش شده است و سطح معنی داری بدست آمده برابر با ۵۶٪ sig می باشد بنابراین با توجه به اطلاعات موجود فرضیه H_0 تایید و فرضیه پژوهشگر H_1 رد شد درحالیکه تصور می شد که نشاط اجتماعی در میان طبقات اجتماعی فرق داشته باشد ولی این موضوع تایید نگردید.

فرضیه دیگر اینگونه مطرح شده بود که بین مقبولیت اجتماعی دانشجویان و نشاط اجتماعی آنها رابطه معنی داری وجود دارد که این فرضیه هم با توجه به نتایج آزمون آماری پیرسون تایید گردید این متغیر در فاصله اطمینان ۹۵٪ سنجش شده است و میزان پیرسون بدست آمده برابر ۱۵۳٪ که نشان می دهد بین مقبولیت اجتماعی دانشجویان و نشاط اجتماعی آنها رابطه معنی دار و در حد ضعیف وجود دارد. و با توجه به اطلاعات موجود فرضیه پژوهشگر H_1 تایید و فرضیه H_0 رد شد. فرضیه بعدی مطرح شده این بود که بین امید به آینده دانشجویان و نشاط اجتماعی آنها رابطه معنی داری وجود دارد. که این فرضیه هم با توجه به نتیجه آزمون آماری پیرسون تایید گردید. این متغیر در فاصله اطمینان ۹۵٪ سنجش شده است. و سطح معنی داری برابر ۰/۰۰۰ sig که نشان دهنده رابطه معنی داری بین امید به آینده و نشاط اجتماعی می باشد. و میزان پیرسون بدست آمده

برابر با ۰/۲۷۹ که نشان دهنده شدت رابطه متوسط و مستقیم بین متغیرهاست یعنی هرچه امید به آینده بالاتر می‌رود. و میزان نشاط اجتماعی هم بالاتر می‌رود. و بالعکس.

همچنین بین جنسیت افراد (مرد وزن) و نشاط اجتماعی تفاوت معنی داری وجود نداشت یعنی در بین میزان میانگین نشاط اجتماعی زنان و مردان تفاوت معنی داری وجود دارد. یعنی میزان نشاط اجتماعی زنان و مردان در دانشگاه تفاوت چندانی با همدیگر ندارد.

بطور کلی می‌توان گفت که جامعه سالم نیازمند افراد سالم و شاداب می‌باشد و این مسئله این موضوع را می‌رساند که برای تربیت افراد سالم و خلاق باید برنامه ریزی و فعالیت کرد. بخصوص در این راستا باید عوامل نشاط را در محیط آموزشی و دانشگاهها را بشناسیم و در تقویت و پویایی این عوامل برنامه ریزی داشته باشیم تا دانشجویان در محیط سالم و با نشاط بتوانند چه در برنامه های درسی و چه در سایر کارها یشان موفق تر عمل کنند.

پیشنهادها

- مسئولان دانشگاه ها باید نسبت به این موضوع حساسیت و علاقه نشان دهند نباید این موضوع را دست کم بگیرند و باید نسبت به این موضوع اهمیت نشان دهند.
- باید با برنامه ها ریزیهای خوب و اصولی در جهت تقویت کارها و برنامه هایی که باعث بالا رفتن روحیه نشاط در دانشجویان می‌شود فعالیت کنند.
- باید با اجرای برنامه هایی مانند مسابقات ورزشی و برگزاری مراسمات و نمایش، وسایر موارد زمینه های نشاط را در دانشجویان بوجود بیاورند .
- باید با پژوهش های متعدد و دیگری به بررسی عوامل موثر دیگر بر نشاط اجتماعی پرداخته شود تا ابعاد و زمینه های نشاط اجتماعی شناخته شود.
- دانشجویان هم سعی کنند با استفاده از امکانات دانشگاه مثل مشاوران و شرکت در کارهای جنبی و گروهی مثل گردشهای علمی و تفریحی و زیارتی روحیه نشاط و شادی را در خود تقویت کنند.

منابع

۱. ارگایل، مایکل (۱۳۸۲) **روان شناسی شادی**، مسعود گوهری انارکی و همکاران، اصفهان: جهاد دانشگاهی اصفهان.
۲. آیزنک، مایکل (۱۳۷۵) **روان شناسی شادی**، خشایار بیگی و مهرداد فیروزبخت، تهران: بدر.
۳. امیر حسینی، خسرو (۱۳۸۳) **مهارت های شاد زیستن**، تهران: عارف کامل.
۴. اسمی، رضا (۱۳۸۳) **سنجش میزان شادی شهروندان تهرانی**، تهران: مرکز تحقیقات صدا و سیما.
۵. آلبرت ویکر، اروینگ (۱۳۸۳) **زندگی شادمانه** مهرداد فیروزبخت و وحیده عرفانی، تهران: رسا.
۶. آلیس، آلبرت (۱۳۸۳) **احساس بهتر، شدن و بهتر ماندن**، مهرداد فیروزبخت، تهران: رسا.
۷. ازکمپ، استوارت (۱۳۷۰) **روان شناسی اجتماعی کاربردی**، فرهاد ماهر، تهران: بی جا.
۸. القرآن الکریم (۱۳۷۷) ترجمه محمد مهدی فولادوند، قم، انتشارات دفتر مطالعه تاریخ و معارف اسلامی.
۹. اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۳) **تحول فرهنگی در جوامع پیشرفته صنعتی**، مریم وتر، تهران: امیر کبیر.
۱۰. بیرو، آلن (۱۳۷۲) **فرهنگ علوم اجتماعی**، باقر ساروخانی، تهران: کیهان.
۱۱. توسلی، غلامعباس (۱۳۷۳) **نظریه های جامعه شناسی**، تهران: نشر مرنندیز.
۱۲. رابرت، فرانکن (۱۳۸۳) **انگیزش و هیجان**، حسن شمس اسفندآباد و همکاران، تهران: نشرنی.
۱۳. چلبی، مسعود و سید محسن موسوی (۱۳۸۷) **بررسی جامعه شناسی عوامل موثر بر شادمانی در سطوح خرد و کلان**، مجله جامعه شناسی ایران، دوره نهم، شماره ۱ و ۲، بهار و تابستان ۸۷.
۱۴. خاکی، غلامرضا (۱۳۷۹) **روش تحقیق در مدیریت**، تهران: مرکز انتشارات علمی.
۱۵. صفری شالی، رضا (۱۳۸۶) **راهنمای تدوین طرح تحقیق**، تهران: جامعه و فرهنگ.
۱۶. دهخدا، علی اکبر (۱۳۶۴) **لغت نامه**، تهران: دانشگاه تهران.
۱۷. کارلسون، ریچارد (۱۳۷۷) **شادمانی پایدار**، ارمان جزایری، تهران: البرز.
۱۸. عمید (۱۳۶۵) **فرهنگ عمید**، تهران: کتابخانه ابن سینا.
۱۹. مازلو، آبراهام اچ. (۱۳۶۷) **انگیزش و شخصیت**، احمد رضوانی، مشهد: آستان قدس رضوی.
۲۰. نشریه خراسان (۱۳۸۱)، ۵/۴/۸۱.
۲۱. نشریه اصلاح و تربیت (۱۳۸۵)، شماره دهم، نیمه دوم بهمن ماه ۱۳۸۵.
۲۲. نشریه رشد معلم (۱۳۸۶)، شماره دهم، نیمه دوم بهمن ماه ۱۳۸۶.
23. Argyle, M(2001) **The psychology of happiness**, london: Routledge.
24. Allred, K.D., & Smith, T.W.(1989). The hardly personality: Cognitive and physiological responses to evaluative threat. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 257-266.
25. Apinwall, L., Richter , L. and Hoffman ,R(2001). Understanding how optimism works: an

examination of optimism , adaptive moderation of belief and behavior. In E. Chang
Optimism and

26. Pessimism: Implication for Theory, Research and Practice (pp. 217-38).

Washington, DC: APA

27. Seligman, E.P(2003) Happiness: The three traditional theories, www. Authentic
happiness.org.

28. Myers,D.G(2000) Research based suggestions for a happier life,
www.davidmyers.org.